

INFORMACJA

o wspólnym posiedzeniu

**Komisji Nadzwyczajnej
do spraw Klimatu**

oraz

**Komisji Samorządu Terytorialnego
i Administracji Państwowej**

nr posiedzenia: 103

nr posiedzenia: 237

data posiedzenia: 26 maja 2023 r.

miejsce posiedzenia: Krosno Odrzańskie, Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek”

Porządek posiedzenia:

1. Wnioski po katastrofie ekologicznej na Odrze.

Posiedzeniu przewodniczyli:

przewodniczący Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu Stanisław Gawłowski oraz zastępca przewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej Wadim Tyszkiewicz.

W posiedzeniu uczestniczyli:

senatorowie członkowie Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu:

Marcin Bosacki, Alicja Chybicka, Stanisław Gawłowski, Danuta Jazłowiecka, Magdalena Kochan, Wadim Tyszkiewicz,

senatorowie członkowie Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej:

Wadim Tyszkiewicz,

goście, m.in.:

marszałek województwa lubuskiego Elżbieta Anna Polak ze współpracownikami,

Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”:

dyrektor Departamentu Usług Wodnych Anna Wiśniewska,

dyrektor Departamentu Przygotowania i Realizacji Inwestycji Przemysław Sobiesak,

Fundacja „Frank Bold”:

prawnik Maria Włoskiewicz,

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze:

kierownik delegatury w Gorzowie Wielkopolskim Marek Demidowicz,

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim:

dyrektor Józef Kruczkowski,

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego:

zastępca dyrektora Departamentu Obszarów Wiejskich i Zasobów Naturalnych Paweł Czystychoń,

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego:
zastępca dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska Dariusz Wojcieszek,

starosta krośnieński Grzegorz Garczyński,

wicestarosta zielonogórski Tadeusz Pająk,

Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego:

prezes Marek Cebula,

Urząd Miejski w Maszewie:

skarbnik Wioleta Font,

Urząd Miejski w Nowej Soli:

naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich i Administracji Marek Kotarba ze
współpracownicą,

zastępca wójta gminy Bogdaniec Rafał Deptuła,

Rada Gminy Bobrowice:

radny Łukasz Dudzic,

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze:

dyrektor Roman Fedak,

Polski Związek Wędkarski:

przewodniczący Rady Naukowej Bogdan Wziątek,

Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Zielonej Górze:

prezes zarządu Mirosław Kamiński,

dyrektor Beata Gacek,

Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Legnicy:

wiceprezes zarządu Jan Witrykus,

Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Gorzowie Wielkopolskim:

ichtiolog Mateusz Kotowicz,

ichtiolog Piotr Tomkowiak,

Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Szczecinie:

dyrektor Biura Zarządu Rafał Pender,

Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego we Wrocławiu:

dyrektor Biura Zarządu Rafał Suwada,

Lubuska Izba Rolnicza:

członek zarządu Andrzej Kuziemski,

Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek” w Krośnie Odrzańskim:

dyrektor Tomasz Miechowicz,

Fundacja „Greenmind”:

prezes zarządu Jacek Engel,

Centrum Energetyki Odnawialnej Sp. z o.o.:

prezes zarządu Jarosław Grech,

Stowarzyszenie „515 kilometr Odry”:

przedstawicielka Magdalena Bobryk,

właściciel Winnicy Miłosz Krzysztof Fedorowicz,

Przystań Tu:

właściciel Piotr Włoch,

Koło Partii Zieloni w Zielonej Górze:
przewodnicząca Joanna Liddane.

Ad 1.

Zastępca Przewodniczącego Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej Wadim Tyszkiewicz przywitał gości uczestniczących w posiedzeniu.

Zastępca Przewodniczącego Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu Magdalena Kochan podziękowała Polskiemu Związkowi Wędkarskiemu oraz władzom samorządowym za działania podjęte w celu ratowania Odry.

Przewodniczący Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu Stanisław Gawłowski przypomniał, że rok temu doszło do największej w Polsce katastrofy ekologicznej na rzece, a celem posiedzenia jest podsumowanie dotychczasowych działań, wyciągnięcie wniosków i zastanowienie się, jakie inicjatywy muszą być podjęte, aby ta sytuacja się nie powtórzyła.

Prezes Zrzeszenia Gmin Województwa Lubuskiego, burmistrz Krosna Odrzańskiego Marek Cebula zwrócił uwagę na historię zamku, w którym odbywa się posiedzenie. Przypomniał, że już 4 i 5 sierpnia 2022 r. pojawiły się pierwsze informacje, że w rzece zaczyna się dziać coś niedobrego. 6 sierpnia zaobserwowano w okolicy pierwsze śnięte ryby, a zaniepokojeni wędkarze mieli już informację, że w górze rzeki śniętych ryb jest o wiele więcej. W kolejnych dniach w Krośnie Odrzańskim członkowie Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Zielonej Górze wyławiali ryby i poddawali je utylizacji, jednocześnie monitorując ich ilość. Jak podkreślił burmistrz, gdy służby państwowe zajęły się działaniami, to nie przekazywano danych o śniętych rybach, dlatego trudno teraz podać dokładną ich ilość. Jednak z posiadanych informacji wynika, że w samym powiecie krośnieńskim wyłowiono ponad 16 t, a w województwie lubuskim ok. 30 t. Oceniając stan wyławianych ryb, Marek Cebula opisał, że miały one „popalone skrzela”; później okazało się, że stan ryb był spowodowany działaniem toksyn złotej algi. Wśród tych, którzy od razu przystąpili do działania, wymienił m.in. członków Okręgu PZW w Zielonej Górze i wędkarzy niezrzeszonych, strażaków z OSP, członków lokalnych stowarzyszeń, a także straż miejską w Krośnie Odrzańskim, pracowników samorządowych i mieszkańców okolic. Marek Cebula podkreślił, że dorzecze rzeki Odry stanowi 1/3 terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zanieczyszczenia, które wpływają do Odry, powinny zostać objęte stałym monitoringiem, a informacje o nich – udostępnione obywatelom. Prezes zarządu Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Zielonej Górze Mirosław Kamiński przedstawił prezentację dotyczącą Polskiego Związku Wędkarskiego, działań podjętych przez PZW w związku z katastrofą ekologiczną na Odrze, a także problemów, z jakimi po katastrofie stykają się członkowie związku.

Marszałek województwa lubuskiego Elżbieta Anna Polak poinformowała, że 5 kwietnia 2023 r. oficjalnie zostało podpisane porozumienie 5 województw nadodrzańskich: śląskiego, dolnośląskiego, opolskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego. W ramach podjętych działań m.in. powołano zespoły, które prowadzą monitoring rzeki w 20 punktach, stosując tę samą metodologię. Marszałek podkreśliła, że w budżecie województwa są zagwarantowane środki na prowadzenie tych badań. Stwierdziła, że potrzebny jest program ratunkowy dla Odry, który miał być gotowy w styczniu, ale do tej pory nie powstał, zaś specustawa odrzańska nie była skonsultowana z samorządowcami. Zauważyła, iż z raportu Komisji Europejskiej jasno wynika, że to zrzuty przemysłowe doprowadziły do zatrucia rzeki, dlatego potrzebne są inwestycje w oczyszczalnię i odsalarnię. Należy również zweryfikować programy dotyczące bezpieczeństwa przeciwpowodziowego. Zmienia się klimat, poziom wody jest niski, a nadmierne inwestycje niszczą środowisko, żeglowność również musi być prowadzona w taki sposób, aby nie szkodzić przyrodzie. Marszałek wyraziła również nadzieję, że efektem posiedzenia będzie powstanie rozwiązań korzystnych dla Odry.

Maria Włoskowicz z Fundacji „Frank Bold” oraz prezes Fundacji „Greenmind” Jacek Engel

przedstawili wnioski płynące z „Białej Księgi polskich rzek”. Fundacje „ClientEarth”, „Frank Bold” i „Greenmind” oraz OTOP i WWF Polska zebrały w niej efekty analiz aktów prawnych dotyczących zarządzania wodami w Polsce i przedstawiły rekomendacje w tym obszarze. Wśród niezbędnych zmian wskazano m.in. uporządkowanie chaosu kompetencyjnego i przywrócenie zarządzania wodami do kompetencji Ministerstwa Klimatu i Środowiska, ponieważ obecnie odpowiada za to Ministerstwo Infrastruktury. Ponadto rekomenduje się zrewidowanie dokumentów planistycznych, które zakładają przeprowadzenie inwestycji hydrotechnicznych niszczących rzeki, wprowadzenie mechanizmów prawnych ograniczających zrzucanie zasolonych wód do rzek czy zmianę przyporządkowania wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska tak, aby podlegały nie wojewodom, a generalnemu inspektorowi ochrony środowiska. Eksperti za niezbędną uznali także poprawę systemu wydawania zgód wodnoprawnych. Ich zdaniem luki w tym systemie przyczyniły się do katastrofy na Odrze.

Dyrektor Departamentu Usług Wodnych w Państwowym Gospodarstwie Wodnym „Wody Polskie” Anna Wiśniewska w związku z kwestiami podnoszonymi przez przedstawicieli PZW i Marię Włoskovicz wskazała argumenty przemawiające za utworzeniem Inspekcji Wodnej w strukturach „Wód Polskich” i nadaniem jej uprawnień zbliżonych do uprawnień policji (usprawnienie i nadanie większych kompetencji w zakresie kontroli gospodarowania wodami). Wyjaśniała, na jakich zasadach były wydawane i obecnie są wydawane pozwolenia wodnoprawne, pozwolenia zintegrowane, zgody na odstąpienia od norm środowiskowych.

Następnie przeprowadzono dyskusję. Poruszono w niej m.in. takie tematy jak: wątpliwości wokół liczby inspekcji działających w ochronie środowiska w jednym województwie; zasadność łączenia przez jedną instytucję, czyli „Wody Polskie”, zadań z zakresu władztwa wodnego oraz inspekcji i chęci dodania nowego, trzeciego elementu w postaci wewnętrznej policji – Inspekcji Wodnej; prace w Parlamencie Europejskim i Radzie Europejskiej nad dyrektywą wodną; kompatybilność założeń tzw. specustawy odrzańskiej z regulacjami europejskimi; zasadność tworzenia nowych bytów zamiast poprawienia warunków pracy i funkcjonowania już istniejących struktur; brak wyciągnięcia przez stronę rządową wniosków z katastrofy ekologicznej na rzece Odrze; kluczowe znaczenie monitoringu Odry, w szczególności głównych dostawców zasolonej wody; projekt ustawy dotyczącej uznania osobowości prawnej rzeki Odry i jego przekazanie przez Krzysztofa Fedorowicza na ręce przewodniczącego Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu; kryzys dotyczący zbiorników w Czernicy i Januszkowicach; spory kompetencyjne pomiędzy „Wodami Polskimi”, władzami i instytucjami rządowymi i samorządowymi; zagrożenie skażeniem nie tylko Odry, ale i wybrzeża Morza Bałtyckiego; postulat stworzenia zintegrowanego, holistycznego systemu zarządzania wpływem czynników antropogenicznych na rzekę Odrę, składającego się z 3 modułów, tzn. modułu sensorycznego – monitoringu, modułu obliczeniowego, który przekazuje dane i je oblicza, oraz modułu decyzyjnego; zabudowywanie Odry; wpływ budowy ochrony przeciwpowodziowej na całą zlewnię rzeki; działania mające charakter nieformalnoprawny podjęte przez instytucje rządowe na podstawie wniosków wyciągniętych z katastrofy ekologicznej na Odrze, których celem jest zintensyfikowanie wymiany informacji; powołanie zespołu złożonego z „Wód Polskich”, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, IMGW i Instytutu Ochrony Środowiska; sporządzanie dziennych raportów sytuacyjnych rozsyłanych podmiotom operującym na rzece Odrze; codzienne przesyłanie informacji z automonitoringu przez 30 podmiotów, które produkują największe ilości substancji zanieczyszczających w odprowadzanych przez siebie ściekach.

Przewodniczący Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu Stanisław Gawłowski podziękował za projekt, który został przedstawiony przez społeczników, stwierdził, że w dużej mierze należy powrócić do pomysłu renaturalizacji rzek, a celem nadrzędnym powinien być dobry stan wód w jednolitych częściach wody. Podziękował również burmistrzowi Krosna Odrzańskiego Markowi Cebuli za gościnę i wręczył mu medal senacki.

